

Biesbosch Museumeiland

Werkendam

Gebouw, interieur, tentoonstelling, waterspeeltuin en zoetwatergetijdenpark

Na een verbouwing van 8 maanden is het Biesbosch Museum deze zomer weer geopend voor publiek. Het bestaande museumgebouw heeft een spectaculaire transformatie ondergaan en is uitgebreid met een nieuwe vleugel die het gebouw opent naar de omgeving. Hier bevinden zich het restaurant en een wisseltentoonstellingsruimte voor hedendaagse kunst. Ook de vaste presentatie over de historische ontwikkeling van de Biesbosch is volledig vernieuwd. In het najaar worden bovendien op het museumeiland een grote watermaquette van de Biesbosch en een zoetwatergetijdenpark gerealiseerd. Gebouw, interieur, waterspeeltuin en zoetwatergetijdenpark zijn ontworpen door Studio Marco Vermeulen. Studio Joyce Langezaal ontwierp de tentoonstelling.

Aanleiding voor herontwikkeling

In het kader van Ruimte voor de Rivier zal vanaf 2015 bij hoog water (+ 2meter NAP) in de Nieuwe Merwede de 4.450 hectare grote polder Noordwaard mee stromen. Aan

weerszijden van het Biesbosch Museum zijn uitstroomopeningen gecreëerd, waardoor een eiland is ontstaan.

Samen met de bezoekerscentra in Drimmelen en Dordrecht is het museum in Werkendam voor veel bezoekers de logische plek om hun verkenning van de Biesbosch te beginnen. Het museum was echter verouderd en niet toegerust om de groeiende bezoekersstroom gastvrij te ontvangen. Het gebrek aan een goede horecavoorziening sprong daarbij het meest in het oog, maar ook de presentatie van de collectie was aan vernieuwing toe. In 2012 bezochten 35.000 mensen het museum; in de eerste drie maanden na de heropening telde het aantal bezoekers reeds 30.000!

Museumgebouw

Om niet onnodig materiaal en energie te verspillen is er voor gekozen om de oorspronkelijke zeshoekige paviljoenstructuur van het Biesbosch Museum te handhaven en een uitbreiding te realiseren aan zuidwestelijke zijde. De oppervlakte van het gebouw wordt hiermee twee keer zo groot. De uitbreiding is voorzien van veel glas en doorbreekt daarmee het gesloten karakter van het museum en opent het gebouw naar het deel van het eiland dat wordt geactiveerd als museumtuin. De uitbreiding biedt deels ruimte aan een biologisch restaurant met uitzicht op het aangrenzende water en het buitenmuseum De Pannekoek. Het andere deel is bestemd als ruimte voor tijdelijke exposities.

In het bestaande gebouw is naast de vaste presentatie ruimte gecreëerd voor een bibliotheek en een multifunctionele filmzaal. De entreeruimte huisvest de receptie en de museumwinkel. Bezoekers kunnen hier toeristische informatie over de Biesbosch inwinnen (VVV Altena Biesbosch) en tickets voor het museum en de fluisterboot kopen. Door de toevoeging van grote dakkapellen ontstond op de verdieping ruimte voor de kantoren van het museum, Staatsbosbeheer en het Parkschap.

Het oude en nieuwe deel van het museum zijn omzoomd door grondlichamen en voorzien van een gras- en kruidendak. Hiermee wordt ecologische waarde toegevoegd en ontstaat een sculpturaal object dat zich als land art voegt en tegelijkertijd manifesteert in het omringende landschap. Via een plooï in het dak leidt een trap omhoog naar een avontuurlijk bergpad en een uitkijkpost.

Tentoonstelling

De nieuwe vaste tentoonstelling geeft een rijk beeld van de Biesbosch en de collectie van het museum. In zeven paviljoens wordt het unieke verhaal van de Biesbosch verteld: van de ontstaansgeschiedenis van het zoetwatergetijdengebied tijdens de Elizabethvloed in 1421 tot de huidige status als recreatiegebied. De bewoners, economie, ambachten en natuur komen aan bod in multimediale ruimtes die alle zintuigen prikkelen. Origineel film- en fotomateriaal, interviews en werktuigen geven een persoonlijk en levendig beeld van het gebied en haar bewoners.

Energie

De nieuwe vleugel, maar ook het bestaande deel zijn zo vormgegeven dat het energieverbruik minimaal is. De glazen pui is voorzien van state-of-the-art zonnearmtewerend glas zodat er geen (zicht belemmerende) zonwering nodig is. De grondlichamen aan de noordwestzijde en het groendak fungeren als extra isolatie en warmtebuffer. Op koude dagen houdt een biomassakachel door middel van vloerverwarming het gebouw op temperatuur. Op warme dagen wordt er via dezelfde

waterslangen in de vloer koude uitgewisseld met de rivier.

Wilgenfilter

Het sanitair afvalwater wordt gezuiverd door een wilgenfilter, het eerste in Nederland en goed passend bij de griendcultuur van de Biesbosch. Wilgen nemen het afvalwater op en de daarin opgeloste stoffen, zoals stikstof en fosfaat. Deze stoffen fungeren als nutriënten en bevorderen de groei van de wilgen. Het overgebleven gezuiverde water wordt op het aangrenzende plas-drasgebied geloosd en van daaruit op de rivier. Eens per twee jaar worden de wilgen afgezaagd en kan het hout na droging gebruikt worden als brandstof in de biomassakachel van het museum of voor andere doeleinden.

Streekgebonden / Biesbosch-based

Het museum maakt in vele opzichten gebruik van wat de omgeving te bieden heeft. Dat geldt voor de energievoorziening en waterzuivering, maar ook voor de gerechten die op het menu van het restaurant staan. Daarnaast kan het museum rekenen op de inzet van tientallen vrijwilligers waarvan velen een werkzaam verleden hebben in de Biesbosch, bijvoorbeeld als griendwerker. Zelfs de aannemers en bouwvakkers van de herontwikkeling komen grotendeels uit de directe omgeving.

De Biesbosch kent een rijke historie in het oogsten en verwerken van natuurlijke materialen en is daarmee biobased avant-la-lettre. Het museum biedt daarom in de nieuwe vleugel en op het eiland de ruimte aan design en beeldende kunst waarbij gebruikt wordt gemaakt van natuurlijke materialen, liefst uit de Biesbosch zelf.

Halverwege de vorige eeuw verdwenen de indrukwekkende steur en de smakelijke zalm uit de Biesbosch. Met het op een kier zetten van de Haringvlietsluizen en het schoner worden van het rivierwater groeit de kans op de terugkeer van deze kenmerkende vissoorten. De binnenvijver bij het restaurant geeft een voorproefje van de terugkeer van de steur.

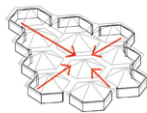

Luchtfoto Biesbosch en Biesbosch MuseumEiland

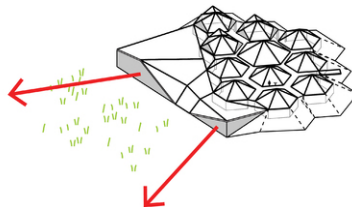

De ontpoldering van de Noordwaard is de directe aanleiding voor de ontwikkeling van het Biesbosch MuseumEiland.

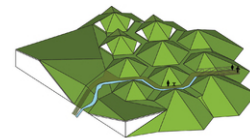

Bestaande bebouwing
introvert, geen relatie met omgeving

Voorstel: uitbreiding aan zuidwest-zijde
zicht op de omgeving + activering van het museumeiland

Landschappelijke inpassing museum: (landart)
dak als verblijfsruimte met uitzicht

Biesbosch Beleving

Een ander interessant onderdeel van het museumeiland is de 'Biesbosch Beleving' dat ook in het najaar van 2015 zal worden gerealiseerd. Dit schaalmodel van de Biesbosch met polders, dijken en stromen maakt de waterhuishoudkundige werking en het belang van dit gebied voor waterveiligheid inzichtelijk. Met een cyclus van een half uur, verandert de waterstand van 'extreem laag' tot 'extreem hoog'. Door middel van schuifjes kunnen kinderen en volwassenen de loop van het water beïnvloeden.

Zoetwatergetijdenpark

Het museumeiland, dat in het najaar van 2015 zal worden gerealiseerd, wordt een 'zoetwatergetijdenpark' waarbij een gegraven kreek het omringende rivierwater toelaat op het eiland. De getijdenwerking en seizoensgebonden verschillen in waterstand zijn goed te ervaren doordat de oevers van de kreek een flauwe helling hebben. Hierdoor ontstaat er ook een grote diversiteit aan flora en fauna en zal een bezoek aan het eiland nooit hetzelfde zijn. Het meanderende pad ligt op 2 meter +NAP en zal hoogstens één of enkele dagen per jaar onder water lopen. De rest van het jaar biedt het pad zicht op het eiland dat onder invloed van de wisselende waterstanden telkens van gedaante verandert.

Buitenmuseum De Pannekoek

Het museum heeft aan de andere zijde van de rivier een 'levend' buitenmuseum met gecultiveerde wilgentuinen en hakgrienden waar de bezoeker zich waant in de wereld van griendwerkers. Hier kan tevens een eendenkooi, een schrankkeet en een beverburcht worden aanschouwd.

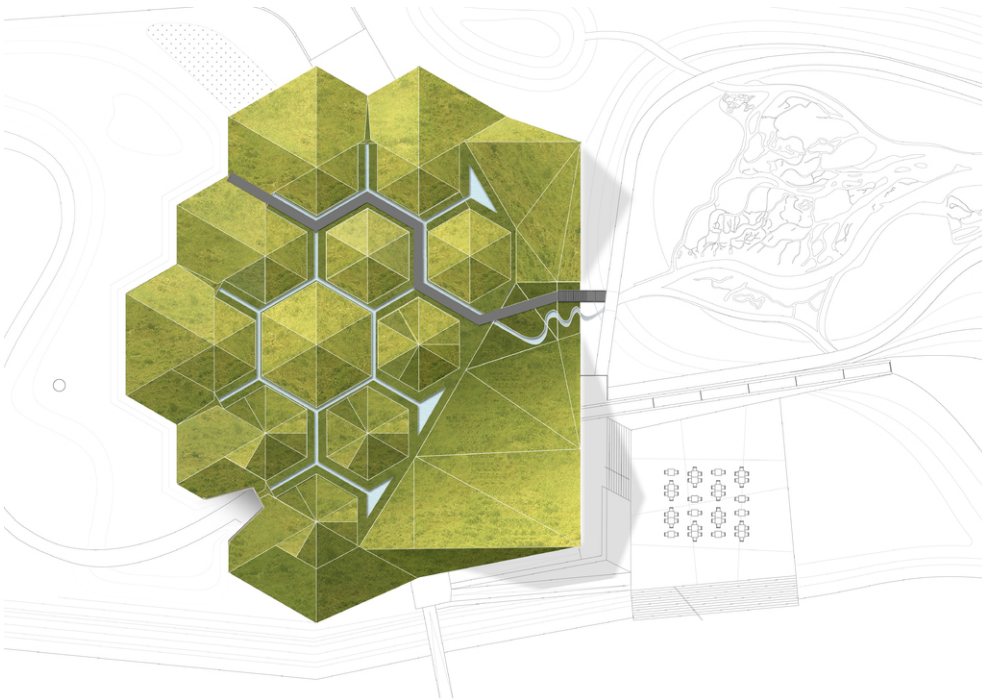

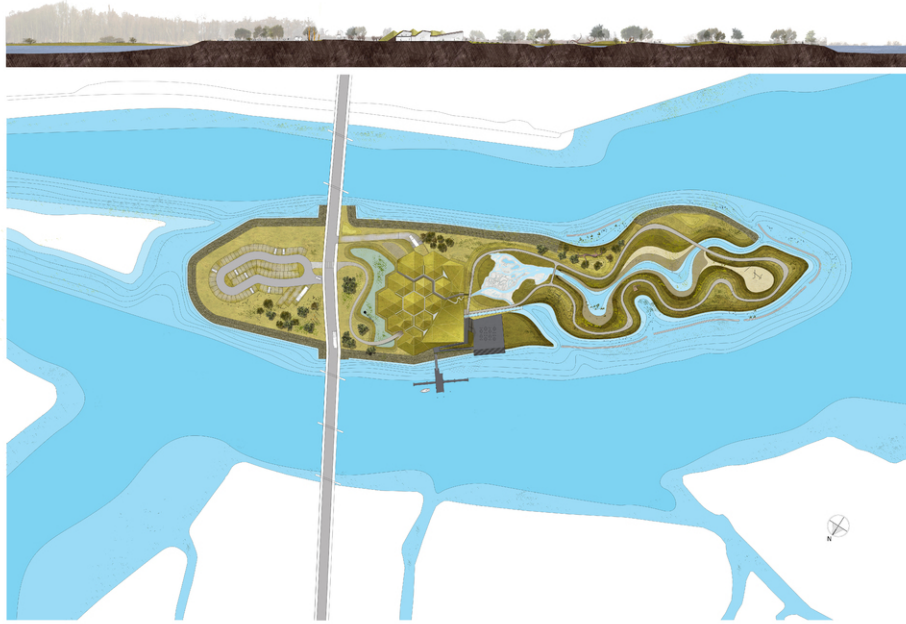

Dakaanzicht

Museumeland -bovenaanzicht

Het voormalige Biesbosch Museum

jaar	2015
team	ir. Marco Vermeulen, ir. Bram Willemse, ir. Joost van der Waal, ir. Joyce Langezaal, Emma Westerduin, Piotr Szczesniak, Andrés Cubillo Ramiro
programma	Expositieruimte, kantoren, bezoekerscentrum, restaurant, museumtuin
status	Gebouwd
opdrachtgever	Biesbosch Museum
website	http://www.biesboschmuseumeland.nl

contact

studiomarcvermeulen

Maaskade 97-b

3071 NG Rotterdam

+31(0)10 225 0030

studio@marcovermeulen.nl